

Vlády a orgány štátnej správy v SRN a AT

PhDr. Matúš VYROSTKO, PhD.

6. prednáška

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ**

SRN

- **Spolková vláda je najvyšším výkonným orgánom štátnej moci v SRN.**
- **Jej ústavné i faktické postavenie sa vymyká z rámca tradičného parlamentarizmu.**
- **Vláda je organizovaná predovšetkým na základe tzv. kancelárskeho princípu („Kanzler prinzip“), ktorý spočíva v silnom postavení spolkového kancelára (predsedu vlády) vo vláde i v systéme najvyšších štátnych orgánov spolku.**

- **Spolkový kancelár má výsadne postavenie aj vo vnútri vlády, keďže môže nielen menovať a odvolávať ministrov (formálne to však realizuje spolkový prezident na návrh kancelára), ale jemu prislúcha aj právo určovať zásadnú líniu vládnej politiky a nieť za ňu zodpovednosť.**
- **Kancelárovi pomáha pri plnení úloh a organizovaní riadiacej činnosti Úrad spolkového kancelára, ktorý plní funkciu spojnice medzi kancelárom a jednotlivými ministrami (obdobný úrad existuje ako pomocný orgán predsedu vlády aj v Poľsku a Maďarsku).**

- **spolkový kancelár je volený priamo, bez rozpravy, Spolkovým snemom na návrh spolkového prezidenta.**
- **Tento navrhuje za kancelára spravidla predsedu politickej strany, ktorá vyhrala parlamentné voľby.**
- **Ak nie je kancelár zvolený hneď v prvom kole (žiada sa súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov), prebiehajú ešte dve kolá, vrámci ktorých kandidáta na funkciu kancelára navrhuje Spolkový snem (jeho poslanci).**
- **Ak by nebol kancelár zvolený ani v tret'om kole, riešenie takejto situácie je v rukách spolkového prezidenta (v zásade sa môže rozhodnúť medzi vytvorením menšinovej vlády, alebo rozpustením Spolkového snemu).**
- **Ak kancelár bol zvolený, je vymenovanie vlády jeho vecou. Ním vytvorená vláda už nepredstupuje pred Spolkový snem a nežiada o vyslovenie dôvery.**

- **Vyslovenie nedôvery vláde sa realizuje prostredníctvom inštitútu tzv. konštruktívneho vyslovenia nedôvery spolkovému kancelárovi.**
- **Jeho podstata spočíva v tom, že v SRN vláda stojí a padá s kancelárom, preto aj otázka vyslovenia nedôvery vláde je vlastne otázkou vyslovenia nedôvery kancelárovi.**
- **Spolkový snem môže podľa ústavy vysloviť nedôveru kancelárovi len tým spôsobom, že väčšinou svojich členov zvolí jeho nástupcu a spolkového prezidenta požiada, aby doterajšieho kancelára uvoľnil. Spolkový prezident je povinný žiadosti vyhovieť a následne vymenovať zvoleného kancelára.**

- **Spolkovú republiku Nemecko tvorí 16 subjektov (13 spolkových krajín a mestá Berlín, Brémy, Hamburg majúce status spolkovej krajiny), ktoré sa od seba odlišujú veľkosťou, počtom obyvateľov, ako aj dosiahnutým stupňom hospodárskeho rozvoja.**
- **Rozdelenie kompetencie medzi Spolok a jeho subjekty vychádza zo všeobecného modelu, podľa ktorého ústava vypočítava jednotlivé oprávnenia Spolku,**
- **kým nepridelený zvyšok zostáva v kompetencii krajín.**
- **V tejto súvislosti hovoríme o výlučnej kompetencii Spolku, spoločnej kompetencii Spolku krajín a výlučnej kompetencii krajín.**

- **Výkonná moc a tým aj riadenie štátnej správy v spolkových krajinách patri krajským vládam, ktoré sú priamo podriadené spolkovej vláde.**
- **Krajinské vlády vykonávajú zákony Spolku, ale aj zákony, ktoré prijímajú krajské snemy ako zákonodarné orgány krajín.**
- **Dôležitá je však skutočnosť, že vo všetkých prípadoch sú krajinské vlády, ich ministri, ako aj iné krajinské úrady (orgány štátnej správy) vždy podriadené príslušným spolkovým orgánom, ktorých príkazy musia rešpektovať.**
- **Výrazom tejto podriadenosti je právo spolkovej vlády (jej ministerstiev) vysielat' ku krajským orgánom ako dohliadajúci orgán zvláštnych zmocnencov.**

- Ústrednými orgánmi štátnej správy na **úrovni Spolku** sú spolkové ministerstvá, ktoré riadia určené oblasti štátnej správy.
 - Spolkové ministerstvá pôsobia hlavne v tých oblastiach, ktoré **patria do výlučnej pôsobnosti Spolku** napr. mena, financie, obrany, zahraničná politika a pod.), resp. vykonávajú štátnu správu v tých častiach spoločnej kompetencie, kde to výslovne určuje ústava SRN.
- Ústrednými orgánmi štátnej správy na **úrovni spolkových krajín** sú krajinské ministerstvá,
 - ktoré vykonávajú štátnu správu **v tých oblastiach, ktoré nepatria do právomoci Spolku (jeho ministerstiev)**, t. j. môže ísť o situáciu, keď v určitej oblasti pôsobia ministerstvá Spolku i krajín a o situácie, kde pôsobia len krajinské ministerstvá.

- **Územie spolkových krajín sa delí na tri administratívno-teritoriálne (ale i samosprávne) jednotky**
 - – obce (mestá), okresy a kraje.
- **Treba však pripomenúť, že kraje sú vytvorené len v šiestich najväčších krajinách Spolku.**

- Štátnu správu **v okrese** riadi **krajinský radca, prípadne vrchný okresný veliteľ** (ide v podstate o tú istú funkciu, v jednotlivých krajinách však inak nazývanú).
- Spôsob tohto ustanovenia funkcionára do funkcie (úradu) je rozdielny.
- V podstate existujú tri spôsoby
 - je volený priamo obyvateľmi okresu,
 - volí ho okresný snem (samosprávny orgán v okrese) a následne schvaľuje krajinská vláda, alebo
 - je menovaný krajinskou vládou s následným potvrdením okresného snemu.

- **Predstaviteľom štátnej správy v kraji je krajský prezident, resp. vládný prednosta.**
- **Jeho kreovanie má dvojakú podobu (preto aj rôzne pomenovanie),**
 - **buď ho zvolia členovia krajského snemu (samosprávny orgán na úrovni kraja) zo svojho streda a následne ho vymenuje do funkcie krajská vláda**
 - **alebo má jeho ustanovenie do funkcie opačnú podobu – t. j. vymenuje ho krajská vláda a potvrdí krajský snem.**

Rakúsko (AT)

- **Z obsahu klasického parlamentarizmu vybočuje postavenie predsedu vlády, ktoré síce nie je kópiou nemeckého kancelára, avšak napriek tomu rozsahom svojich právomocí a hlavne faktickým politickým vplyvom patrí – spolu so spolkovým prezidentom – k dominantám rakúskeho politického života.**
- **Rakúsky kancelár má rozhodujúcu úlohu pri personálnom zložení i fungovaní vlády, formuje zásady vnútornej i zahraničnej politiky štátu, je rozhodujúcim činiteľom ich praktického uskutočňovania.**
- **Význam jeho funkcie zvyrazňuje ústava aj tým, že stanovuje prípady a situácie, keď kancelár zastupuje spolkového prezidenta, zvoláva zasadnutie Spolkového zhromaždenia, podpisuje jeho rozhodnutia a zabezpečuje ich publikáciu.**

- **Ústavný rámec právomocí spolkovej vlády ako kolektívneho orgánu síce nie je veľký (napr. ako v Maďarsku, či Poľsku), o to väčší je však jej faktický dopad na ekonomický, sociálny, hospodársky, či politický život v krajine.**
- **Deje sa tak hlavne prostredníctvom spolkového zákonodarstva, v rámci ktorého má vláda rozhodujúce postavenie.**
- **Predkladá totiž väčšinu návrhov zákonov a tieto spravidla prechádzajú zákonodarným procesom v podobe, ako ich vláda predložila.**

- **Kancelára menuje spolkový prezident, spravidla je ním predseda politickej strany, ktorá získala vo voľbách do Národnej rady (dolná komora Spolkového zhromaždenia – parlamentu) najviac hlasov.**
- **Na návrh kancelára menuje následne prezident ďalších členov vlády.**
- **Vláda skladá do rúk spolkového prezidenta sľub, ktorý má konštitutívny význam.**
- **Novovytvorenú vládu predstaví kancelár Národnej rade.**
- **Možno konštatovať, že v zásade ide o klasickú tvorbu vlády v parlamentnej vládnej forme.**
- **Rovnaké tvrdenie sa vzťahuje aj na vyslovenie nedôvery vláde, ktoré prináleží Národnej rade. K uzneseniu Národnej rady, ktorým sa vyslovuje nedôvera spolkovej vláde je potrebná prítomnosť aspoň polovice jej členov a absolútna (nadpolovičná) väčšina odovzdaných hlasov.**

- **Rakúsko je spolková štát pozostávajúci z 9 samostatných subjektov, 8 spolkových krajín a hlavného mesta Viedeň, ktoré má pozíciu mesta i subjektu Spolku.**
- **Dôvody vzniku federácie je potrebné hľadať hlavne v historických tradíciách, ale aj geografických, hospodárskych a ekonomických aspektoch.**
- **Z hľadiska vzťahu Spolku a jeho štátoprávnych častí možno aj v Rakúsku sledovať tri oblasti kompetencií, hoci ich reálne obsahové zameranie vykazuje určité rozdiely oproti SRN.**
- **V zásade však ide o výlučnú kompetenciu Spolku, spoločnú kompetenciu Spolku a krajín a výlučnú (zostatkovú) kompetenciu spolkových krajín.**

- **Výkonnými orgány a tým aj orgánmi spravujúcimi štátnu správu krajín, sú krajinské vlády, na čele ktorých stojí krajinský hajtman (predseda).**
- **Pred nástupom do funkcie skladá sľub do rúk spolkového kancelára, členovia krajinských vlád skladajú sľub do rúk svojho predsedu.**
- **Naznačený spôsob kreovania krajinských vlád avizuje, že zodpovednosť krajinských vlád sa realizuje v dvoch rovinách.**
- **V niektorých veciach sú zodpovedané spolkovej vláde, v iných veciach krajinským snemom (parlamentom).**

- Ústrednými orgánmi štátnej správy na **úrovni Spolku** (podobne ako v SRN) sú **spolkové ministerstvá**, ktoré riadia určené oblasti štátnej správy.
 - Spolkové ministerstvá pôsobia hlavne v tých oblastiach, ktoré patria do výlučnej pôsobnosti Spolku, resp. vykonávajú štátnu správu v tých častiach spoločnej kompetencie, kde to výslovne zakotvuje ústava.
- Ústrednými orgánmi štátnej správy na **úrovni spolkových krajín** sú **krajinské ministerstvá**, ktoré
 - vykonávajú štátnu správu v oblastiach nepatriacich do právomocí Spolku (jeho ministerstiev), t. j. môže ísť o situácie, kde pôsobia klen krajinské ministerstvá.

- **Územie spolkových krajín sa delí na dve administratívno-teritoriálne jednotky**
– **obce a okresy.**
- **Predstaviteľom štátnej správy a rozhodujúcim orgánom v okrese je okresný úrad (okresné hajtmanstvo) na čele s prednostom (hajtmanom), ktorého menuje do funkcie krajinská vláda a jej je za svoju činnosť zodpovedný.**
- **Prednosta okresného úradu (hajtman okresného hajtmanstva) má široké právomoci, ktoré z neho robia predstaviteľa štátu v okrese.**

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ**

Ďakujem za pozornosť

PhDr. Matúš Vyrostko, PhD.
matus.vyrostko@fvp.slu.cz